

November, még akkor is, ha ennyire kellemes időjárású, valahogy elkedvetleníti az embert. Reggel már hűvös van, köd üli meg a vidéket, a hónap első napjai pedig a temetőlátogatással emlékezetünkbe idézik: múlik az idő. Az ember ilyenkor talán többet gondol a végső dolgokra, így a halálra és a feltámadásra is.

Az eljövendő életről valójában keveset tudunk. Létezését mégis ősidőktől vallotta az emberiség. Az ősi sírokban többször találunk ételeket és italokat, melyek a halott jövőendő életének megkönnyítését hivatottak szolgálni. A görögök pénzt tettek a halottak szájába, hogy legyen mivel kifizetniük az átkelést a túlvilágra. Primitív és nagyon is materiális elképzelésekről tanúskodnak. Minden nagy vallásban jelen van ez: milyen lesz az élet a halál után: a hinduk megsemmisülést ígérek, feloldódást a semmiben, Mohamed földi örömeiket ígért követőinek, Jézus pedig azt mondja: egészen más élet kezdődik.

Izrael népében, úgy látszik, csak a Krisztus előtti századokban kezdett meggyökerezni az örök élet reménye. Amikor a szabadságharcokban sokan meghaltak, gyökeret vert a meggyőződés, hogy az ilyen vértanúk nem vesznek el az Istenért vállalt halálban. Nem a lélek halhatatlanságának gondolata volt ez, hanem az örök élet reménye, amit nem mindenki osztott, így a kor egyik jelentős mozgalma, a felvilágosodottak, akik dekráláltan csak az itteni életben hittek, de abban nagyon.

Jönnek tehát egy kitalált történettel. Mózes törvénye azért, hogy a nép ki ne haljon, előírta, hogy a fivér halála után a fiútestvérnek el kell vennie az özvegyet, hogy így annak gyermeke lehessen. Ez adja erről a házasságról szóló irónikus történet háttérét. De jól látszik, csak saját kategóriáik szerint képesek gondolkodni. Fontoljuk meg, vajon tényleg komolyan gondolták, hogy a mennyekben történő házasságok jelentik majd a paradicsomi boldogságot? Nehéz elképzelni, hogy ennyire szép tapasztalatuk lette volna a házaseletről. Itt valójában nem is a házaseletről van szó, hanem a férfi tulajdonjogáról. Nem azt mondták, hogy az asszony, a hétszeres özvegy, szabadon hozzáment egy másik férfihez, hanem megtudjuk, hogy az asszonyt minduntalan elvette valaki, szinte megörökölte, amint tárgyakat szoktunk örökölni családtagjaink halála után.

Jézus megkísérli kimozdítani őket saját kategóriáikból: az Istennél való élet nem a földi folytatása. „Nem nőszülnek, nem mennek férjhez, olyanok lesznek, mint a mennyei angyalok.” A mai ember erre talán felhorkan: köszönöm, repkedés, mosolygás meg orgonaszó nem kifejezetten a kedvencem. Ám a kortárs szóhasználatban az angyalok: hatalmasságok, erőteljes, koncentrált személyiségek, akik mindig Isten jelenlétében élnek. Jézus beszél, nem a földi lét határtalanba nyúló meghosszabbítása, de nem is valami álmatag szemlélődés, csipkerózsika-álom egy elvarázsolt világban. Szent János Apostol a Jelenések Könyvében ehhez majd hozzáadja azt, hogy ott nem lesz sírás, mert Isten letöröl minden könnyet a szemünkről. Azt hiszem ez egy igen fontos üzenet. Nincs értelme arról álmodozni, hogy milyen lesz majd a mennyország, mi tesz majd bennünket boldoggá odaát. A mennyei boldogság abban áll majd, hogy hazaértünk.

Amilyen az életed, olyan a halálod, lényegében ebben a mondásban lehet összefoglalni Jézus válaszát a szadduceusokhoz. Épp, ahogy ma is. Ugyan kérem, mondogatják manapság is, nem kell holdvilágot kanalazni. Itt és most élünk. *Jókai Anna* így jellemzi ezt a veszélyes légkört: „Mára megrokkantak a világ spirituális alapjai. Az emberek csak a matériában gondolkodnak, és bajaikra is csak ezen a szinten keresik a megoldást.”

Ritka eset, amikor az ember megremeg, amikor elbizonytalanodik. Néhány napja hallottam egy érdekes történetet Casaroli bíborosról. Sokan tudják, ő a 70-es és 80-as években a Vatikán egy igen nagyhatalmú vezetője volt, sok függött tőle. Intelligenciában, stílusban szinte utolérhetetlen volt. Aztán megöregedett, később súlyosan megbetegedett, kórházba került, majd meg is halt. Abban a kórházban dolgozott azonban egy kedvesnővér is. Amikor épp a boncteremben takarított, az egyik letakart halott arca ismerős volt. Megdöbbenve fedezte fel: Casaroli. Ahogy mondja, önkéntelenül is térdre hullott: kegyelmes úr, kegyelmes úr, most csak ennyi lettél, sóhajtott. Aztán másnap jött a titkára, felöltöztette bíborosi öltözékbe és eltemették.

Feltámadás, örök élet nélkül minden megkérdőjelezhető, ezért sokan mondják: élj a mának, ez a biztos. Ám ez az érvelés, egy másik, sokkal nagyobb bizonyosság, a temető láttán megrendül. A feltámadás egy teszt, egy kérdés. Nem arról, hogy hiszem-e vagy sem, hanem arról, hogy van-e életem a halál előtt? Mert ahogyan az Istenről és a halálról gondolkodom, úgy gondolkodom a jelen életről is.